

▸ Antonio Tabucchi

Don Sebastiano de Aviz, Portugália királyának levele Francisco Goyához, a festőhöz

Mostani árnylétemben, melyben már a jövő is itt van, azt halottam, hogy az ön ecsetje felülmúlhatatlan vérfürdők és furcsa ötletek megfestésében. Aragónia a hazája, kedvelem azt a földet magánosságáért, szabályos rajzolatú utcáiért, kerek rácsozat mögött megbúvó udvarainak csöndes zöldjéért. Homályos kápolnáiban fájdalmas képeket, ereklyéket, üvegtokban hajfonatot,

fiolákban valódi könnyet és valódi vért őriznek; kis arénák is vannak arrafelé, ahol az állat elől nincs menekvés, és ahol délceg férfiak könnyű tánc lépéseket lejtve játszanak. Az ön földje félszigetünk legbensőbb lényegét sűríti magába úgy arculatában, mint hitében és indulatában: ezekből választok néhány figurát a jelképhez, melyet egy egyedülálló ország címerül ön az általam rendelt kép széleire fest.

A jobb oldalra tehát a Mi Urunk Szent Szívét fesse, csöpögjön belőle a vér és koszorúzza tövis, miként a vak koldusok és vándorkereskedők által a templomtereinken árusított képeken látható. Csakhogy ez az emberi szív valóságghú mása legyen, hiszen a Mi Urunk emberré lett, úgy szenvedett a keresztfán, szíve emberszív volt, amikor meghasadt, és amikor keresztüldöfték, egy izomcsomót döfték át. Ilyennek fesse meg: csupa vér és fájdalom, lüktető izomcsomóként: látszódjának rajta az erek, az elmetzett artériák és az egészet beborító hártya az apró szemű hálójával: a hártya kettényílik, akár egy függöny, és szélei viszapörödülnek, mint a gyümölcs héja. Jól teszi, ha a szívbe döfött lándzsát is odafesti: hegye szigonyforma legyen, hogy mély sebet ejtsen, melyből patakozzék a vér.

A kép másik szélére, középtájt, ahol a látóhatár íve kijelöli a helyét, egy kis bikát akarok. A bika hátsó lábait maga alá húzza, az elülsőket pedig finoman előre nyújtja, mint egy szelíd eb, szarvai ördögyszarvak, kinézete fenyegető. Ami a szörny arckifejezését illeti, ebben kiélheti a furcsa ötletek festésének művészetét, melyben jeleskedik, vagyis a bika pofáján vigyor fut át: ám szemei ártatlanok, szinte gyermekiek. Ködös idő van a képen, alkonyat. Lágy, irgalmas esti homály száll alá, akár egy fátyol. A földön szanaszét holttestek hevernek, rengeteg holttest, sűrűn, akár a legyek. Így fesse meg őket, hiszen jól ért hozzá, egymás mellé nem illőknek és ártatlanoknak, amilyenek a holtak. És melléjük, meg a karjukba fesse oda hegedűjüket és gitárjukat, amelyeket halálba vezető újtukra társul magukkal vittek.

Középre, jó magasan, az égbe, felhők közé, fessen egy vitorlást. Ám ez ne valami valóságos vitorlás mása legyen, hanem álomszerű, mint egy jelenés vagy látomás. Mert ez egyszerre lesz valamennyi vitorlás, amelyek népemet ismeretlen vizeken távoli partok és az óceán feneketlen mélységei felé vitték, és egyszerre lesz valamennyi álom, amelyet népem hazánk tengerbe nyúló szirtjein a távot fürkészve álmódott, s a szörnyek, melyek képzeletükben megszülettek, a mesék, a halak, a káprázatos tollú madarak, gýaszai és ábrándjaik. És egyszerre lesz őseimtől örökölt valamennyi álmom is az én csöndes tébolyom. Ennek a vitorlásnak a címerén, mely ember alakú legyen, egy élő arc vonásai sejljenek fel, melyek távolról az én arcomat idézik. Lebeghet rajta mosoly, de tétova, alig érzékelhető, mint az a csillapíthatatlan, tűszúrászerű vágy, melyet olyasvalaki érez, aki tudja, hogy minden hiábavaló, és az álmok vitorláját dagasztó szél nem más, mint levegő, levegő, levegő.

(Lukácsi Margit fordítása)